

Оксана Миколаївна Гаркушенко,*канд. екон. наук, с.н.с.*e-mail: garkushenko.o.n@gmail.com<https://orcid.org/0000-0002-9153-3763>;**Вікторія Денисівна Чекіна,***канд. екон. наук, с.н.с.,*

Інститут економіки промисловості НАН України

030572, Україна, м. Київ, вул. Марії Капніст, 2

e-mail: vdchekina@gmail.com<https://orcid.org/0000-0003-2118-901X>

ТРЕНДИ В ЕКОНОМІЧНІЙ ДИНАМІЦІ США В КОНТЕКСТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ

США вже понад сто років вважаються країною з найпотужнішою економікою у світі. Долар США є головною світовою валютою, армія цієї країни очолює список найсильніших у світі, а за обсягами видатків на науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи та іншими показниками техніко-технологічного розвитку вони поки що впевнено випереджають своїх головних геоекономічних конкурентів (Європейський Союз і Китай). Також країна є одним із лідерів у промисловому виробництві.

Такі сильні позиції США у світі призвели до того, що значна кількість менш розвинутих країн (серед яких і Україна) в економічному, техніко-технологічному та багатьох інших відносинах залежать від США або, щонайменше, орієнтуються у своєму розвитку на цю країну. З урахуванням цього визначення основних тенденцій розвитку американської економіки та їх можливого впливу на інші країни є вкрай актуальним завданням.

Разом з тим, попри гучні заяви президента США Д. Трампа про потужний розвиток економіки країни, що спостерігається під час його перебування на цій посаді, ні статистичні дані, ні думки видатних американських економістів й експертів міжнародних організацій та інформаційних агенцій (МВФ, ОЕСР, ООН, ВБС) не підтверджують цього. Скоріше, ситуація в економіці та фінансовій сфері країни, особливо на тлі торгових війн із Китаєм, яка характеризується значним дефіцитом федерального бюджету, що посилюється через зниження з 2017 р. низки ставок податків, а також зростанням державного боргу країни, є досить суперечливою. У перспективі це може призвести або до чергової фінансової кризи, що в умовах зростаючої глобалізації тією або іншою мірою позначиться на решті країн світу, або навіть до втрати США своїх лідерських позицій, щонайменше, у сфері технологій.

Якщо такий песимістичний прогноз справдиться, то на менш розвинуті, ніж США, країни теж може очікувати криза, наслідки якої, як показала світова фінансова криза 2008 р., для них можуть бути гіршими, ніж у США.

Ключові слова: ВВП, інфляція, безробіття, платіжний баланс, США.

JEL: O11, E320

Уже друге століття поспіль США починають як країна з найпотужнішою економікою у світі, позиції якої підтримуються монетарною владою (долар США є головною світовою валютою) і військовою

могутністю (армія США очолює список найсильніших у світі). Крім того, перспективи подальшого розвитку визначаються тим, що США – це держава з найбільшим інноваційним потенціалом – за обсягом

© О. М. Гаркушенко, В. Д. Чекіна, 2019

видатків на НДДКР та іншими показниками техніко-технологічного розвитку вони поки що впевнено випереджають своїх головних гео економічних конкурентів (ЄС і Китай).

Промисловість США все ще залишається найпотужнішим драйвером розвитку країни. Так, у 2017 р. вона забезпечувала близько 9% зайнятості, 12% ВВП, 35% економічного зростання, 60% експорту. Країна посідає друге після Китаю місце за обсягами промислового виробництва [26].

Більше того, якщо з 1970-х років у США спостерігалися процеси аутсорсингу промисловості, то у 2014-2015 рр. процеси аутсорсингу та решорингу вирівнялися, а з 2016 р. переважає решоринг: замість втрати 220 тис. робочих місць, яка щорічно мала місце у промисловості на початку 2000-х років через аутсорсинг, у 2016 р. за рахунок цього процесу було створено приблизно 25 тис. робочих місць [43].

Аналіз динаміки ключових макроекономічних показників США, намагання виявити на їх основі тенденції розвитку цієї держави-лідера та їх вплив на економіку решти країн світу не є новими. Так, міжнародні організації, такі як Організація об'єднаних націй (ООН), Міжнародний валютний фонд (МВФ) та ін., регулярно здійснюють моніторинг цих показників і намагаються визначити перспективи розвитку економіки США щонайменше на найближчих три роки [17; 38; 39], Конгрес США виконує такий аналіз [9] з метою формування федерального бюджету на наступні роки. Американські науковці шляхом аналізу динаміки макропоказників і поточної економічної та політичної ситуації намагаються визначити ризики, з якими може зіткнутися країна в найближчій або віддаленій перспективі [20; 30; 31].

З урахуванням тієї ролі, яку США відіграють на міжнародній арені, науковці поза межами США також здійснюють аналіз макропоказників, економічної та монетарної політики з метою встановлення можливого впливу змін у цій країні на національну економіку.

Зокрема, такі дослідження здійснюють фахівці Інституту економіки промисловості НАН України, Інституту економіки та прогнозування НАН України [41; 46] з акцентом на монетарній політиці. Російські науковці аналізують регіональну політику та економічний розвиток країн світу [44].

Оскільки кожна країна репрезентує собою мінливу структуру, нову економічну нормальність, яка сформувалась останнім часом [25], а також з урахуванням глобалізаційних тенденцій, що простежуються впродовж щонайменше останніх 20 років, взаємний вплив та зв'язок країн світу і змін у них (особливо, коли йдеться про провідні країни світу та країни, що розвиваються), аналіз динаміки їх розвитку (зокрема США) не втрачає актуальності.

Метою статті є аналіз динаміки макропоказників та економічної політики США в контексті нової технологічної хвилі для визначення їх наслідків для економік інших країн світу, у тому числі України.

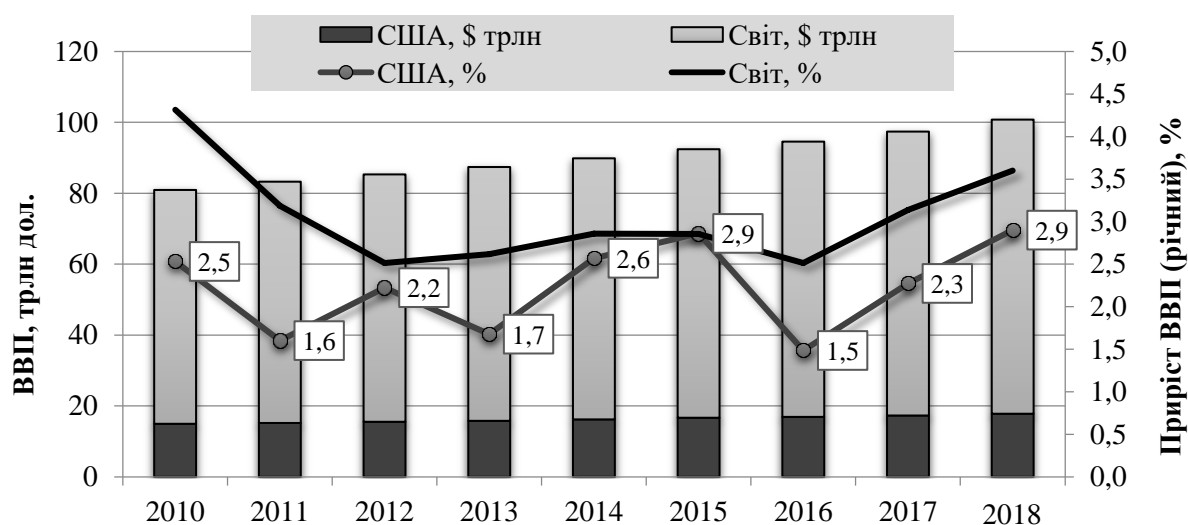
Динаміка ключових макроекономічних показників: інфляція, ВВП, зайнятість

У післякризовий період (2010-2018 рр.) ВВП США становив приблизно 1/5 світової економіки і в абсолютному вираженні уже перевищив позначку 20 трлн дол. (за поточними цінами) (рис. 1). Проте за паритетом купівельної спроможності США з 2013 р. поступаються Китаю, який уже кілька десятиліть демонструє випереджаючі темпи економічного зростання (у середньому за 2010-2018 рр. – 7,8%, а в США – 2,2%).

Річний приріст ВВП США в цей період зазвичай не перевищував 3%, що нижче за загальносвітовий показник і є досить типовим для розвинутих країн, які "стартують" з високої бази. Виключенням із цього правила став лише 2015 р., коли приріст ВВП у світі та США зрівнявся – 2,86%. У 2018 р., у тому числі завдяки політиці економічного стимулювання Д. Трампа, темпи зростання економіки США склали рекордними для останнього десятиліття – 2,9% [36].

Річний приріст ВВП у США в аналізований період був досить нерівномірним порівняно з трендом у світі, де не спостері-

галоя таких різких коливань з року в рік (див. рис. 1).

Складено за даними джерела [33].

Рисунок 1 – Порівняння динаміки ВВП (у постійних цінах, 2010 р. – базовий) і приросту ВВП у США та світі

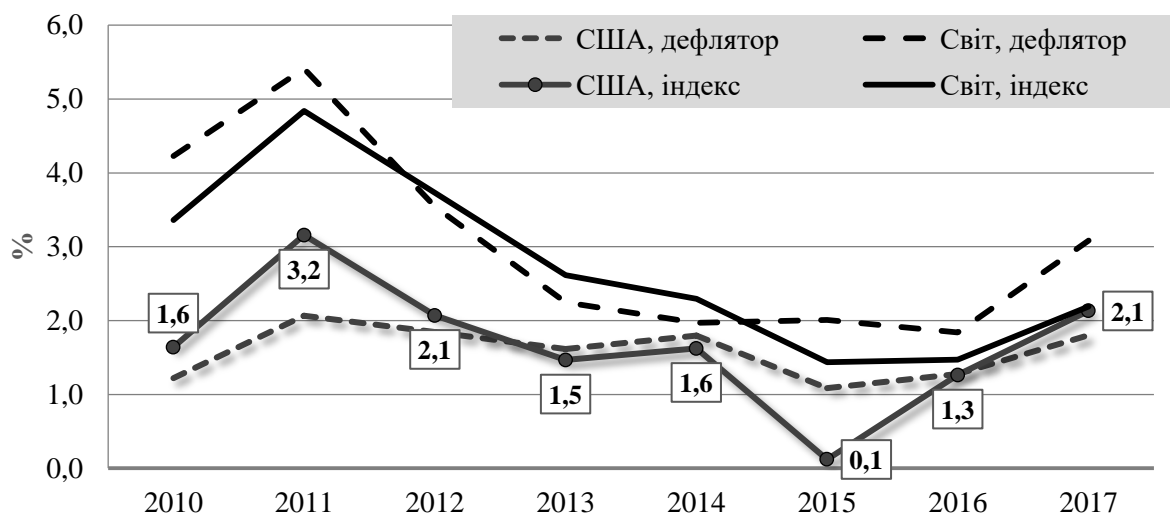
Слід підкреслити, що економічне відновлення у США після фінансової кризи 2008-2009 рр. відбувалося повільніше, ніж у попередні післякризові періоди. Упродовж перших трьох років після завершення рецесії (2010-2012 рр.) зростання реального ВВП складало в середньому лише 2,2%, а за такі самі часові інтервали після попередніх 10 американських рецесій реальний ВВП зростав у середньому вдвічі швидше – по 4,6% на рік [42, р. 1-2].

Така ситуація спостерігалася на тлі низької інфляції (рис. 2): у 2010-2017 рр. дефлятор ВВП (який ураховує всі кінцеві товари і послуги і, порівняно з індексом споживчих цін, дещо недооцінює рівень інфляції) не перевищував 2% (за виключенням 2015 р., коли він становив 2,07%), що є меншим за світові показники. Проте якщо у 2010-2012 рр. різниця у значеннях дефлятора ВВП в США та світі становила майже 50%, то з 2013 р. цей розрив значно скоротився, а у 2014 р. складав лише 0,18 в. п.

Для Федеральної резервної системи США (*Fed*) цільовий показник інфляції протягом останніх років становить 2% (це не межа, а лише приблизне значення). Вона вимірюється за допомогою індексу цін витратків на особисте споживання (*Personal Consumption Expenditures Price Index – PCE*), який дещо відрізняється (але не принципово¹) від індексу споживчих цін (*Consumer Price Index – CPI*), що зазвичай використовується для міжнародних порівнянь.

CPI у США тільки у 2011 р. перевищив позначку 3%, а в середньому за 2010-2016 рр. його значення було суттєво нижчим за світові показники при тому,

¹ Як PCE, так і CPI обчислюють рівень цін, оцінюючи певний кошик товарів. Проте у зв'язку з особливостями розрахунків PCE (зокрема, він елімінує вплив волатильності на ринках вуглеводнів і продуктів харчування, а отже, дає більш точну картину реальної інфляції) його значення зазвичай є меншими, ніж значення CPI [14].

Складено за даними джерела [33].

Рисунок 2 – Динаміка дефлятора ВВП та індексу споживчих цін у США та світі

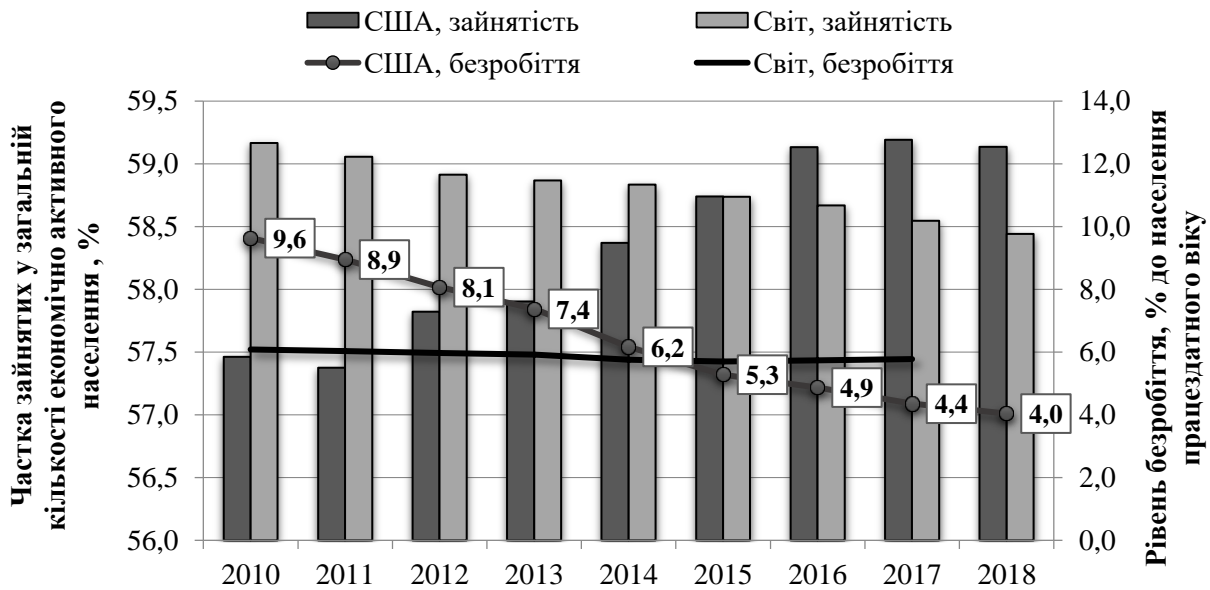
що розрив у значеннях цих показників між США та світом був меншим, ніж у значеннях дефлятора ВВП. Заслуговує на увагу і той факт, що у 2015 р. індекс споживчих цін США скоротився майже до нуля (0,12%).

Тепер ситуація у США є такою, що відносно низька інфляція ($PCE < 2\%$) розцінюється регулятором як один із головних викликів. Власне, це стало однією з причин дещо несподіваної відмови Fed у березні 2019 р. від планів подальшого підвищення відсоткової ставки в рамках раніше проголошеної політики монетарної нормалізації [20].

Тим не менш, під тиском Президента США Д. Трампа наприкінці липня 2019 р. Fed уперше за 10 років із кризи 2008-2009 рр. скоротила відсоткову ставку на чверть відсоткового пункту – до 2-2,25%. Хоча таке рішення пояснюється намаганнями пожвавити темпи економічного зростання в США, які в цьому році на тлі торгових війн із Китаєм дещо знизилися, фондовий ринок країни відреагував незначним падінням індексу Dow Jones (1,23%). Інвестори та Д. Трамп вимагають від Fed ще більшого скорочення ставки, проте щонай-

менше два члени ради Fed, відповідальні за встановлення значення відсоткової ставки, голосували проти її скорочення. У цілому фахівці Fed стверджують, що приймуть подальші рішення стосовно відсоткової ставки лише після ретельного аналізу економічної ситуації, особливо зважаючи на те, що рівень інфляції в країні все ще залишається нижче 2%. Проте інвестори побоюються, що на тлі ескалації торгових війн із Китаєм така політика Fed може призвести до втрати США можливостей укріпити свою економіку [24].

Щодо стану у сфері зайнятості (рис. 3), то в США у період з 2010 по 2014 р. частка зайнятих у загальній кількості економічно активного населення старше за 15 років була стабільно нижче за світові показники, у 2015 р. ці показники фактично зрівнялися, а з 2016 р. у США частка зайнятих перевищує світовий показник. Разом з тим у випадку з рівнем безробіття ситуація протилежна: до 2015 р. у США він був вищим, ніж середні показники по світу, а з 2015 р. рівень безробіття у США є нижчим за світовий показник і дедалі скорочується, у той час як світовий – зростає.

Складено за даними джерел [16; 33].

Рисунок 3 – Порівняння часток економічно активного населення та рівня безробіття у США та світі

Наприкінці 2018 р. рівень безробіття у США досяг найнижчої позначки з 1960-х років. Проте в окремих галузях промисловості й регіонах країни цей показник суттєво перевищує середній по країні. Також знижується рівень участі в робочій силі (відношення чисельності робочої сили до загальної чисельності працездатного населення), що пояснюється у тому числі зниженням ступеня залученості в економічну діяльність населення старше 55 років (працездатного віку), яке спостерігається після світової фінансової кризи [38, с. 91]. І якби у 2017 р. зберігався той самий рівень економічної активності населення за наявної пропозиції на ринку робочих місць, то показник безробіття мав би становити 9% [19] замість фактичних 4,36%. Крім того, нещодавні зміни в законодавстві США про оподаткування доходів, попри оголошене урядом зменшення податкового навантаження на заробітну плату, призводять до зростання нерівності в доходах та збільшення тиску на ринок праці. Особливо вразливими в цьому сенсі стають домогосподарства з низькими доходами [30].

Найближчими роками у США очікується подальше наростання проблем на ринку праці, оскільки його покидає покоління бекі-бумерів (людей, які народилися між 1946 і 1964 рр.) [9, с. 40].

Більше того, попри зазначені позитивні для економіки США тенденції у вигляді рещорингу, для ринку праці ця ситуація може виявитися не настільки позитивною.

Так, передусім у країні відбувається рещоринг компаній, виробництво продукції якими саме у США має значні конкурентні переваги. Це спостерігається в таких випадках:

виробництво важких, об'ємних товарів, транспортні витрати на доставку яких з-за кордону є значними (автомобілі, велика побутова техніка);

виробництво, що потребує точних розрахунків та їх виконання щодо часу доставки, її адресності й оперативного реагування на часту зміну вподобань споживачів (найчастіше це стосується запчастин для автомобілів);

виробництво пластиків, продуктів нафтопереробки, що пов'язано з активним видобутком сланцевих нафти та газу у США, з яких вони виробляються;

виробництво, що потребує дотримання особливих умов якості (наприклад, медичне обладнання);

виробництво товарів, орієнтованих на клієнтів, які, наприклад, за законодавством не мають можливості або права придбати таку або аналогічну продукцію в зарубіжних виробників через необхідність збереження державної таємниці або забезпечення національної безпеки¹;

виробництво товарів, для яких виключно важливим є дотримання авторських прав і патентів;

коли виробництво товарів є чутливим до технологій автоматизації та роботизації виробництва (наприклад, текстильна промисловість, дрібні електричні побутові прилади, автомобілі та комплектуючі до них).

У США в останні 2-3 роки навіть відкриваються нові заводи (особливо у сфері автомобілебудування). Проте при значних інвестиціях у виробництво кількість зайнятих на них є вкрай малою. Так, компанія Volvo інвестує 1 млрд дол. у будівництво заводу у штаті Південна Кароліна, на якому може вироблятися 150 тис. автомобілів на рік. Водночас працювати на ньому буде 3,9 тис. чол. Аналогічні суми інвестують виробник автозапчастин Denso у будівництво заводу у штаті Теннессі та компанія Mercedes-Benz – на завод у штаті Алабама. На першому працюватиме 1 тис. чол., на другому – лише 600 чол. [43].

У цілому повідомляється, що в 2017 р. завдяки рещорингу (під яким у

¹ Навесні 2019 р. Президент США Д. Трамп підписав указ, згідно з яким компаніям країни забороняється використовувати телекомобладнання, що може загрожувати безпеці держави. Цей указ дозволяє уряду блокувати придбання американськими компаніями будь-якого такого обладнання. У день набуття чинності даного документа китайська компанія Huawei та її дочірні компанії були занесені до Entity List – «чорного» списку Міністерства торгівлі США [45].

США мається на увазі не лише повернення виробництв на територію США, але і відмова від їх перенесення до інших країн) вдалося зберегти 170 тис. робочих місць, у 2018 р. – 145 тис. [21].

У штаті компанії Apple (найбільшої технологічної компанії країни з найвищим рівнем капіталізації) на початок 2018 р. було 80 тис. чол. саме американців. Водночас на її зарубіжних підрядників, які виробляли практично всі товари з асортименту цієї компанії, працювало біля 700 тис. чол.

Торгові війни США з Китаєм та підвищення в Китаї рівня заробітної плати привели до того, що компанія Apple частину своїх виробництв планує передати третім країнам, на які санкції не розповсюджуються: Індонезії, Індії, В'єтнаму та навіть Мексиці [43].

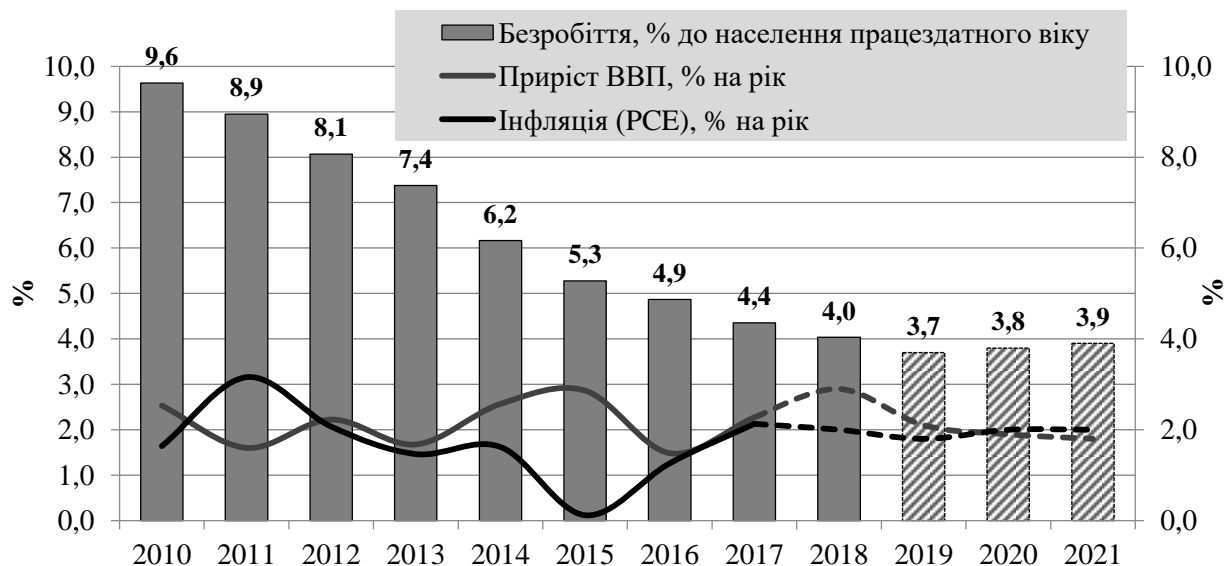
Крім того, у липні 2019 р. компанія Apple анонсувала, що переносить виробництво свого комп'ютера Mac Pro (останнього з асортименту компанії, що вироблявся у США) до Китаю навіть попри торгові війни [45]. Тобто значна частка з 80 тис. чол., досі зайнятих на підприємствах цієї компанії, розташованих у США, можуть стати безробітними.

Отже, можна припустити, що рещоринг торкнеться високотехнологічних компаній США з високим рівнем автоматизації та порівняно незначною кількістю зайнятості. Значна кількість американських компаній, які здійснили аутсорсинг та наразі дають значну кількість робочих місць громадянам інших країн, не планують найближчим часом повертати виробництво у США. Тобто проблема безробіття для країни все ще залишатиметься актуальною, навіть незважаючи на зазначені тенденції.

Розвиток економіки США має прямі та зворотні зв'язки з розвитком світової економіки, темпи зростання якої у 2018 р. становили 3,1%. Фахівці ООН вважають, що світова економіка у 2018 р. досягла чергового піку, і найближчим часом приріст ВВП не перевищуватиме 3% через нерівномірний економічний розвиток регіонів світу та зростання ризиків [39].

Певне сповільнення очікується і в США. За оцінками експертів МВФ, темпи зростання ВВП країни у 2019 р. становитимуть 2,5% і в 2020 р. – 1,8% [17]. Ці прогнози кореспондуються з оцінками Fed, яка на початку 2019 р. погіршила свої розрахунки темпів зростання ВВП США у 2019 р. з 2,3 до 2,1% та у 2020 р. з 2,0 до

1,9%. Прогноз на 2021 р. залишився без змін – 1,8%. Оцінки інфляції також були дещо зменшені порівняно з попередніми розрахунками (з 1,9 до 1,8% у 2019 р. та з 2,1% до 2 – у 2020-2021 рр.), а безробіття, навпаки, збільшені: у 2021 р. рівень безробіття може скласти 3,9% (рис. 4).

Складено за даними джерел [5; 33].

Рисунок 4 – Динаміка приросту ВВП, рівня безробіття та інфляції в США у 2010-2017 рр. та прогноз (медіанний) на 2019-2021 рр.

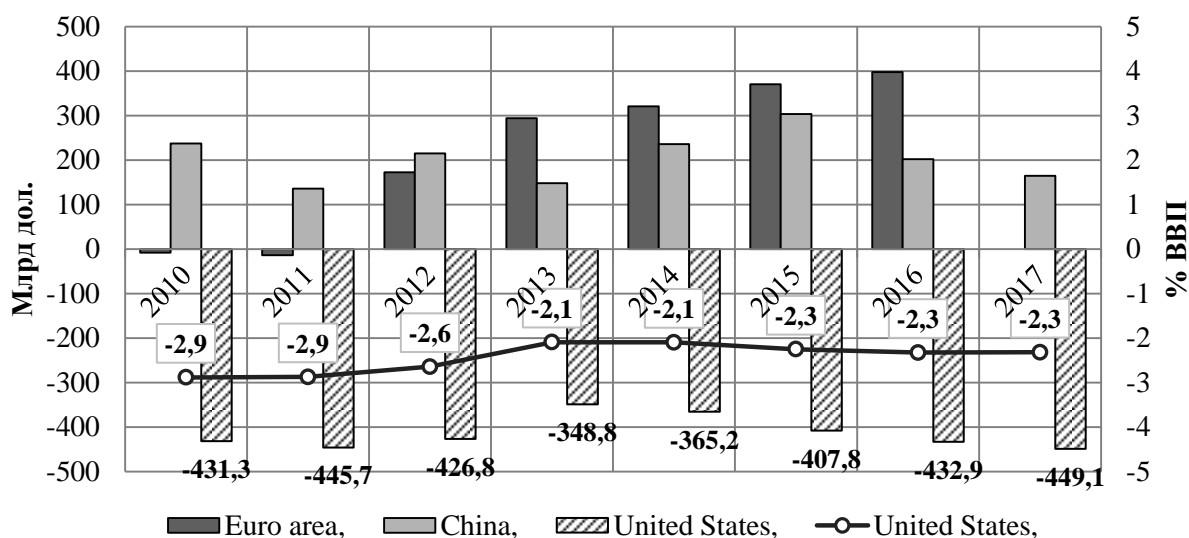
На думку Нобелівського лауреата Дж. Стігліца, економічна політика, яку здійснює адміністрація Дж. Трампа, спричиняє збільшення нерівності в доходах на користь багатих верств населення та монополізацію внутрішнього ринка при одночасному зменшенні інвестицій у виробництво, що в комплексі обумовлює подальше погіршення становища країни на міжнародній арені [30; 31]. Такий висновок частково підтверджується ситуацією з платіжним балансом країни.

Платіжний баланс та його структура

Платіжний баланс США характеризується стійким дефіцитом поточного рахунку з рештою світу, що особливо поміт-

но при порівнянні з основними торговельними партнерами – ЄС та Китаєм (рис. 5).

Протягом аналізованого періоду лише у 2012-2013 рр. дефіцит рахунку поточних операцій платіжного балансу дещо зменшився (з 445,7 млрд дол. у 2011 р. до 348,8 млрд дол. у 2013 р.). Проте вже у 2014 р. цей показник погіршився, і зазначена тенденція зберігалася у 2015-2017 рр. У середньому за аналізований період дефіцит поточного рахунку становив 413 млрд дол., або 2,4% ВВП. Слід зазначити, що у відносному вираженні, починаючи з 2013 р., ситуація дещо поліпшилась: у 2010-2012 рр. цей показник становив від 2,5 до майже 3% ВВП, а після 2013 р. дефіцит рахунку поточних операцій не перевищує 2,5% ВВП країни.

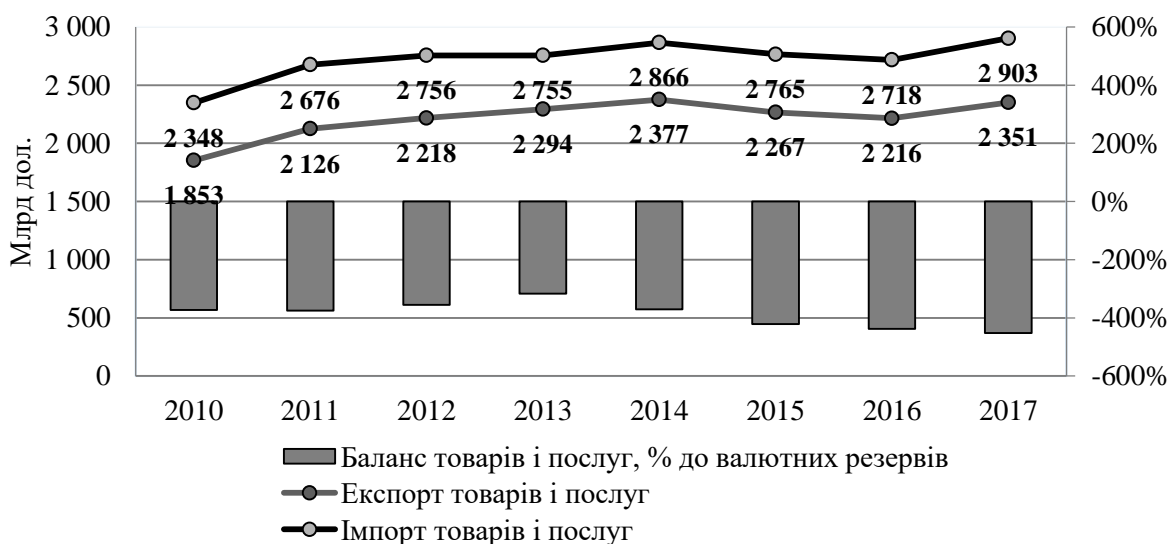

Складено за даними джерел [15; 33].

Рисунок 5 – Порівняльна динаміка рахунку поточних операцій платіжного балансу США та їх торговельних партнерів (Китаю та Єврозони)

Головним чинником, який визначає дефіцитність рахунку поточних операцій платіжного балансу, є те, що країна вже багато років поспіль виступає чистим імпортером. Більше того, торговий дефіцит США значно збільшився за останні десятиліття. Тому Президент США Д. Трамп одним із пріоритетів діяльності своєї адміністрації зробив перегляд міжнародних торгових угод (з Канадою, Мексикою, ЄС, Китаєм)

та просування політики «купує американське», які були спрямовані на скорочення торгового дефіциту, створення нових робочих місць і зміцнення національної економічної безпеки. Однак тенденцію до перевищення імпорту над експортом подолати не вдалось (у квітні 2019 р. сума перевищення склала 621 млрд дол.) (рис. 6) [22; 23; 27].

Складено за даними джерела [12].

Рисунок 6 – Динаміка та баланс експорту й імпорту товарів і послуг США

У зв'язку з постіндустріальним характером американської економіки суттєва частка експорту припадає на послуги, такі як інтелектуальна власність, фінансові й

туристичні послуги, що в сумі складають приблизно третину експорту (рис. 7, частина К).

Складено за даними джерела [12].

Рисунок 7 – Структура рахунку поточних операцій платіжного балансу США: дебет (Д) і кредит (К)

Основні товари, що експортуються, включають літаки, медичне обладнання, очищену нафту і сільськогосподарські товари, і саме вони становлять тепер основу дебету торговельного балансу США (1,55 трлн дол. у 2017 р.).

До США переважно надходять з-за кордону комп'ютери і телекомунікаційне обладнання, сира нафта, товари широкого споживання, такі як одяг, електронні при-

строї та автомобілі. Імпорт товарів у 1,5 раза перевищує експорт (у 2008 р. імпорту склав 2,14 трлн дол., а в 2017 р. – 2,36). Частка імпорту послуг є незначною (рис. 7, частина Д).

За даними Центрального розвідувального управління (ЦРУ) США найбільшими країнами – партнерами з експорту та імпорту товарів і послуг були Китай, Канада, Мексика, Японія, Німеччина (табл. 1).

Таблиця 1 – Країни – найбільші торговельні партнери США (2017 р.)¹

Найбільші імпортери із США	% до загалу імпорту	Найбільші експортери до США	% до загального експорту
Канада	18,3	Китай	21,6
Мексика	15,7	Мексика	13,4
Китай	8,4	Канада	12,8
Японія	4,4	Японія	5,8
Великобританія	3,6	Німеччина	5,0

¹ Складено за даними джерела [40].

Багато експертів вважають, що торговий дефіцит не завдає великої шкоди

економіці, та застерігають від спроб «виграти» торгові війни з країнами-партне-

рами [6; 29; 35]. Проте інші фахівці дотримуються іншої точки зору, згідно з якою стійкий торговий дефіцит є проблемою, і тому розглядають можливість упровадження активних заходів щодо його скорочення [4; 11], у тому числі за рахунок Китаю.

Початком торгової війни між США та Китаєм стало розслідування про крадіжку інтелектуальної власності Китаєм у 2017 р. і встановлення 30% тарифу на ввезені в США сонячні батареї у січні 2018 р. Китай відповів встановленням мита на деякі товари із США у квітні 2018 р. Упродовж 2018 р. торгова війна тривала, що призвело до скорочення торгового дефіциту між США та Китаєм на 2,8 млрд дол. (до 35,4 млрд) [29] та надало впевненості уряду США щодо доцільності продовження боротьби за «реальні структурні зміни» у торгових відносинах із Китаєм [28].

Водночас підприємці Китаю знаходять можливості обходити санкції США завдяки проведенню торговельних операцій через країни, не охоплені такими санкціями [23]. Ці дії послаблюють вплив санкцій США на економіку та промисловість Китаю, а клієнти із США, як наслідок, витрачають на товари китайського виробництва більше коштів, ніж до «торгових війн».

Чисті позики рахунків поточних операцій та операцій з капіталом (у 2017-2018 рр. у зв'язку з політикою монетарної нормалізації США були чистим імпортером капіталів) в основному компенсуються припливом активів по рахунку фінансових операцій, який, наприклад, у 2017 р. склав більше 1,5 трлн дол., тоді як відплив – 1,1 трлн.

Що стосується перспектив платіжного балансу США, то, як очікується, зростання внутрішнього попиту (у тому числі у зв'язку зі зменшенням податкового тиску на прибутки) підтримуватиме попит на імпорт, що обумовлюватиме подальше збільшення дефіциту рахунку поточних операцій [8].

Динаміка ключових показників державних фінансів: дефіцит, державний борг, їх фінансування

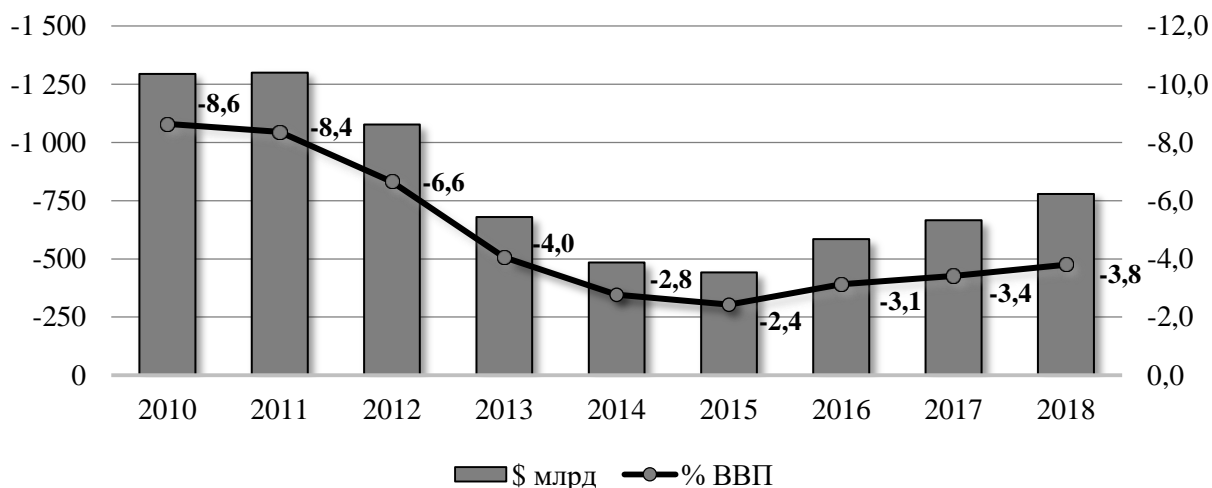
Дефіцит федерального бюджету США. Уряд США акумулює та витрачає величезні суми грошей, в основному на охорону здоров'я, пенсійні й оборонні програми. При цьому уже багато років видатки федерального бюджету перевищують доходи. У 2018 фінансовому році (ф. р.) його дефіцит склав 779 млрд дол. На 2019 ф. р. федеральний уряд оцінює дефіцит в обсязі 897 млрд дол. [8], тобто триває тенденція його щорічного збільшення.

Останні тенденції в динаміці дефіциту федерального бюджету США наведено на рис. 8.

Найбільші видатки уряду, що значно збільшили дефіцит бюджету, були здійснені у 2009-2010 рр. та спрямовані на боротьбу з фінансовою кризою. У той же період податкові надходження скоротилися через рецесію.

У рамках загального плану подолання наслідків фінансової кризи урядом США було прийнято ряд державних програм та законів, спрямованих на бюджетне стимулювання економіки. Так, у 2009 р. було прийнято пакет економічних стимулів Б. Обама (*American Recovery and Reinvestment Act of 2009*) щодо відновлення та реінвестування економіки США [7]; у 2010 р. – стимулювання споживчого попиту через скорочення податків, розширення прав на медичне обслуговування (*Patient Protection and Affordable Care Act* [13]).

Проте у 2011 р. у зв'язку зі зростанням дефіциту бюджету й обмеженням «боргової стелі» з боку Конгресу США було оголошено про боргову кризу, що стало загрозою втрати країною кредитного рейтингу ААА. Загроза переросла в реальність та призвела до падіння фондового ринку. Тому конгрес погодився на чергове збільшення «боргової стелі». У цілому за останні 10 років Конгрес США збільшував «стелю заборгованості» 10 разів [1].

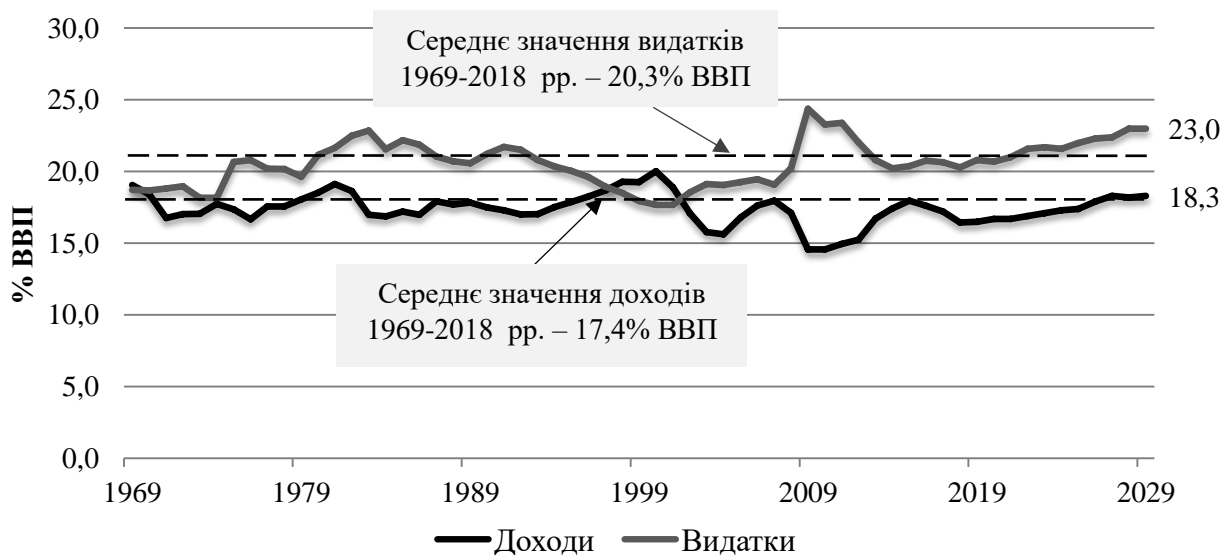

Складено за даними джерела [12].

Рисунок 8 – Дефіцит бюджету США у 2010-2018 рр.

Одним із головних чинників перманентного зростання дефіциту бюджету є збільшення видатків США на оборону: 2015 р. – 736 млрд дол., 2016 р. – 768, 2017 р. – 818, 2018 р. – 891 млрд дол. [1]. Крім того, на збільшення бюджетного дефіциту до 4% ВВП у 2018 р. вплинула також податкова реформа Д. Трампа, яка суттєво знизила ставки прибуткових податків (персонального і корпоративного).

За даними Управління Конгресу США з бюджету (*Congressional Budget Office – CBO*) дефіцит федерального бюджету перевищить 1 трлн дол., починаючи з 2022 р. [8]. Прогнозується, що стійке зростання видатків на соціальне страхування спостерігатиметься надалі, а доходи та видатки в середньому збільшуватимуться приблизно однаковими темпами (рис. 9).

Складено за даними джерела [8].

Рисунок 9 – Історія та прогноз стану доходів і видатків федерального бюджету США

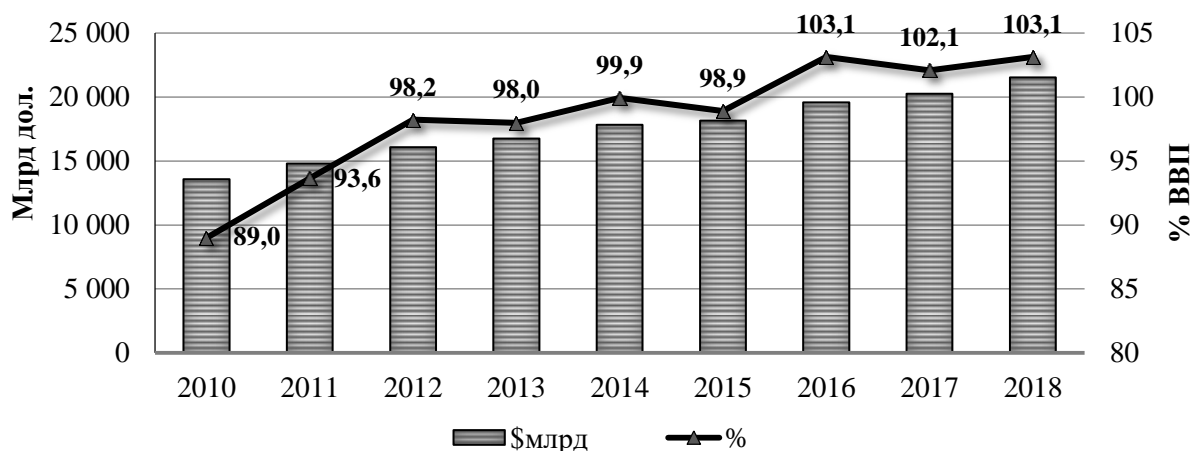
За прогнозами Goldman Sachs, одного з найбільших у світі інвестиційних банків, дефіцит бюджету може бути ще більшим, ніж прогнозує СВО, – 950 млрд дол., та, ймовірно, до 2029 р. перевищить 6% ВВП [34]. Основною причиною погіршення ситуації фахівці називають, як і раніше, відносно низький прогнозований рівень податкових надходжень від фізичних і юридичних осіб після реформи податкового законодавства 2017 р.

Податкова реформа вже призвела до збільшення тягаря боргу США. Тому уряд змушений приймати рішення про подальші

емісії казначейських облігацій. Як відзначає Bloomberg, для фінансування дефіциту бюджету Казначейство США має намір у 2019 р. збільшити продажі довгострокових боргових зобов'язань, причому обсяги нових емісій можуть перевищити 1 трлн дол. [4].

Державний борг США

Рівень державного боргу, який характеризує заборгованість уряду США кредиторам, продовжує зростати і вже перевищує 20 трлн дол. (рис. 10).

Складено за даними джерел [12; 37].

Рисунок 10 – Державний борг США (станом на 30 вересня відповідного року)

Політичні розбіжності з приводу державного боргу, його впливу на економіку і методів скорочення часто призводили до того, що в Конгресі виникали затримки в затвердженні й асигнуванні бюджету. Як зазначено вище, в разі необхідності перевищення ліміту боргу президент звертається до конгресу з відповідним проханням.

Серед причин, що значною мірою вплинули на зростання державного боргу США в останнє десятиліття, зазвичай відзначають перевантаженість системи соціального забезпечення (збільшення кількості та тривалості життя пенсіонерів, розмірів виплат, обмежена чисельність працюючих), програми скорочення податків, пе-

ревищення запланованих витрат на медичне обслуговування, збільшення оборонного бюджету, у т. ч. через участь США у військових конфліктах.

Близько 70% державного боргу належить інвесторам усередині країни (приватним та державним фондам, індивідуальним інвесторам) і Fed, решта – іноземним інвесторам. Найбільшими внутрішніми інвесторами є федеральні страхові та пенсійні фонди, а також програми медичного страхування [32].

Найбільшими іноземними інвесторами є Китай (1,18 трлн дол.) і Японія (1,03 трлн дол.) (2018 р.) [2]. Серед інших великих кредиторів – Бразилія (305 млрд),

Великобританія (272 млрд), Ірландія (270 млрд) [32].

Зростання державного боргу США вважається серйозною економічною проблемою, яка може вплинути також на стан фондового ринку. Такої думки дотримуються, зокрема, фахівці Ради з іноземних справ (*Council of Foreign Relations*), які прогнозують зростання ризиків через втрату довіри з боку іноземних кредиторів та інвесторів, вимоги збільшення відсоткових ставок по боргових паперах, можливе зниження кредитного рейтингу країни, зменшення обсягів дискреційних видатків та, як наслідок, фінансову кризу, яка може підірвати світове лідерство США [10].

Однак є й інші думки. Зокрема, Нобелівський лауреат П. Кругман упевнений, що проблема з державним боргом є «роздутою», оскільки в країні спостерігається стабільне співвідношення боргу до ВВП, при тому, що видатки на охорону здоров'я з 2010 р. зростали повільніше, ніж передбачалося раніше, а відсоткові ставки залишилися набагато нижчими. Це суттєво знизило нові прогнози щодо темпів зростання заборгованості на довгострокову перспективу [18].

Зміни в економіці США в контексті нової хвилі технологічного розвитку

3 жовтня 2018 р. президент США Д. Трамп неодноразово стверджував, що настільки потужного економічного зростання, як за час його президентства, в США не було ніколи [3]. Проте, як свідчить вищенаведений аналіз, ні статистична інформація, ні думки експертів-економістів не дають можливості дійти однозначних висновків щодо подальшого розвитку економіки США та її монетарної сфери. Ситуація є досить суперечливою, про що також проінформувала широку громадськість міжнародна інформаційна агенція ВВС [3].

Якщо виходити з теорії технологічних хвиль [47; 48], то ситуація у сфері зайнятості США є характерною для фази технологічного підйому й агресивного фі-

нансування, коли фактично відбувається розрив фінансів та реальної економіки, тобто безпосередньо виробничої сфери. Спекуляції на фондових ринках, фінансові махінації, властиві для такої фази, загрожують черговою економічною кризою (як від обвалу біржового індексу NASDAQ), а в умовах глобалізації – розповсюдитися на економіку всіх країн світу, як це сталося у 2008 р. у період глобальної фінансової кризи [47, с. 41].

Відповідно, як показали наступні за глобальною світовою кризою роки, саме менш розвинуті, ніж США та Євросоюз, країни (до яких належить Україна) значно довше та важче долали її наслідки. У разі чергової кризи ситуація може повторитися.

Водночас динаміка показників ВВП, інфляції, поточного платіжного балансу та державного боргу, а також прогнози їх змін характерні для наступної за технологічним підйомом фази – зрілості. У цей період можливості, які надавала поточна технологічна революція, наближаються до своїх меж, і в той час як виробнича сфера активно шукає шляхи для створення та розвитку кардинально нових техніки і технологій, представники сфери фінансів намагаються знайти способи збереження своїх прибутків. Ними можуть стати як інвестиції у НДДКР та техніку і технології, що можуть бути революційними та започаткувати нову Велику хвилю, в країні, що ініціювала поточну хвилю, так і розвиток виробництв, інфраструктури в інших, менш розвинутих країнах (на периферії), де ще можна отримати прибутки в рамках поточної парадигми за рахунок упровадження вже існуючих та апробованих у провідних країнах досягнень. Відповідно, такі менш розвинуті країни хоч і розвиватимуться, проте залишатимуться на позиції «наздоганяючих».

Уряд у зазначену фазу активно здійснює політику протекціонізму та підтримки національного виробника для утримання позиції країни як «ядра» Великої хвилі, світового лідера [47, с. 85]. Яскравим прикладом цієї тези є торгіві й технологічні

війни США з Китаєм. Проте, як зазначено вище, попри тенденцію reshoring високотехнологічних американських компаній, підприємства, які виробляють менш технологічну продукцію, та навіть найбільша високотехнологічна компанія США – Apple усе ще виробляють свою продукцію поза межами цієї країни та найближчим часом не збираються повертати виробництво до США і надавати робочі місця американцям.

Проте динаміка розвитку китайської економіки та обсяг її інвестицій в економіку США свідчать про те, що США можуть поступитися своїми позиціями на світовій арені та наступним «ядром» Великої хвилі стане саме Китай або Китай з Індією.

Отже, економіка США зберігає і навіть посилює свої позиції у світі, залишаючись одним із світових технологічних і промислових лідерів, у тому числі у сфері новітніх технологій Індустрії 4.0, хоча різкого підйому економіки США найближчим часом очікувати не варто. Проте, можливо, з метою отримання доходів у рамках поточної технологічної парадигми в менш розвинуті, ніж США, країни (у тому числі Україну) продовжуватимуть «просочуватися» притаманні їй високі техніка та технології, що може законсервувати залежність таких країн від розвитку США (насамперед, через американський долар) та їх відносну технологічну відсталість.

Висновки. На основі аналізу тенденцій розвитку економіки США встановлено, що в цій провідній із розвинутих держав світу країні спостерігаються як успіхи, так не вирішені проблемні питання.

По-перше, країні вдалося порівняно швидко вийти з глобальної фінансової кризи та забезпечити темпи економічного зростання близько 2-2,5%, що є досить непоганим показником для економічно розвинутих країн.

По-друге, рівень безробіття скоротився більш ніж у 2 рази порівняно з 2010 р. і в 2018 р. досяг мінімального за майже 50 років показника, на чому особли-

во наголошують фахівці Fed [25]. Також рівень безробіття в країні з 2015 р. і по цей час є стабільно нижчим за середні світові показники.

По-третє, у США відбуваються досить активні процеси reshoring, особливо у сфері автомобільної промисловості, які у 2017-2018 рр. уже перевищили тенденції аутсорсингу (що спостерігалися в країні більш ніж десять років) та за останні 7 років забезпечили робочі місця для майже 800 тис. американців [21].

Крім того, Fed та уряду країни у 2010-2018 рр. вдавалося підтримувати інфляцію на рівні, близькому до мети: за виключенням 2011 та 2015 рр. інфляція у країні незначно коливалася близько встановленої Fed позначки у 2%, хоча Fed і намагається вживати заходів щодо підвищення рівня інфляції в країні.

Однак, незважаючи на успіхи в розвитку економіки США, залишаються суттєві проблемні питання, що потребують вирішення або, щонайменше, ретельного аналізу їх впливу на економіку та суспільство загалом.

Так, попри виступи Президента США Д. Трампа про потужний розвиток економіки, якого країна зазнає під його керівництвом, аналіз статистичної інформації щодо макроекономічних показників і фінансової сфери країни не дозволяє дійти однозначних висновків про справедливість цих висловів.

Деякі американські економісти (у тому числі Нобелівський лауреат Дж. Стігліц [27; 30]), а також аналітики впливових міжнародних інформаційних агенцій на кшталт ВВС схиляються до думки, що Д. Трамп робить усе, щоб у виборців склалося відчуття про зростання економіки щонайменше до наступних виборів. Проте в довгостроковій перспективі його дії загрожують збільшенням державного боргу, безробіття та нерівності в доходах населення, що з часом може стати причиною значної соціальної напруженості. Торгові війни ускладнюють відносини з Китаєм –

країною, яка останнім часом швидко нарощує економічну силу, і загрожують світовій торгівлі та світовому економічному зростанню.

Навіть процеси індустріального рещорингу, які прискорились, на тлі відмови найбільшої технологічної корпорації країни (Apple) від розміщення своїх виробництв у США та їх повного перенесення до Китаю та інших країн Південно-Східної Азії виглядають дещо суперечливими, особливо з урахуванням того, що рещоринг торкнувся переважно високоавтоматизованих промислових підприємств, які потребують залучення порівняно незначної кількості зайнятих.

Також Fed справедливо застерігає, що низька інфляція, яка є складовою нової нормальності економік розвинутих країн, може стримувати інвестиційні процеси [25].

Такі тенденції в економіці США, які наразі залишаються світовим лідером і державою, розвиток якої суттєво впливає на менш розвинуті країни (у тому числі Україну), дещо нагадують формування «бульбашки», яка передувала обвалу біржового індексу NASDAQ. У цьому випадку країнам периферії може загрозувати чергове довге та важке відновлення економіки.

Багато сфер США наближаються до вичерпання попередньої технологічної парадигми, тому підприємства та фінансовий сектор намагатимуться і в подальшому продавати свої товари та технології, розроблені в рамках цієї парадигми, здійснювати інвестиції в менш розвинуті країни. Від останніх (їх політичних, культурних, соціальних особливостей, інституційного середовища) залежатиме, якою мірою ці відносні нововведення сприятимуть розвитку їх національних економік. Однак у будь-якому разі такі країни (серед яких і Україна) залишаються «наздоганяючими».

Теоретично для менш розвинутих країн існує також варіант відмови від поведінки «наздоганяючих» та прокладення

власного економічного шляху, що, наприклад, вдалося Японії після Другої світової війни та Китаю в останні десятиліття. Але без суттєвої підтримки з боку тих чи інших груп провідних світових гравців, які здійснюють тепер черговий перерозподіл зон технологічного впливу та економічної влади у світі, це зробити практично неможливо.

Чи є у України можливість зменшити технологічну і фінансову залежність від США та інших розвинутих держав (у першу чергу країн-членів ЄС) або наблизитися за рівнем технологічного, економічного і суспільного розвитку до нових індустріальних країн світу (Китаю, Малайзії, Туреччини, тощо)? Відповідь на це питання потребує додаткових досліджень з аналізом не лише макроекономічних показників США та інших провідних країн світу, але і стратегій розвитку економіки, інституційного середовища, ресурсної, наукової, техніко-технологічної, соціальної та фінансової бази України.

Література

1. Amadeo K. US Debt Ceiling and Its Current Status. *The balance*. URL: <https://www.thebalance.com/u-s-debt-ceiling-why-it-matters-past-crises-3305868> (дата звернення: 07.04.2019).
2. Bartash J. Here's who owns a record \$21.21 trillion of U.S. debt. *Market Watch*. URL: <https://www.marketwatch.com/story/heres-who-owns-a-record-2121-trillion-of-us-debt-2018-08-21> (дата звернення: 09.04.2019).
3. BBC. Трамп: такого потужного економічного росту в США не було ніколи. Проверяем, так ли это. *BBC*. 2018. 20 октябрю. URL: <https://www.bbc.com/russian/features-45920241> (дата звернення: 01.08.2019).
4. Bloomberg. U.S. Treasury Set to Borrow \$1 Trillion for a Second Year to Finance the Deficit. *Bloomberg*. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-28/another-year-another-1-trillion-in->

new-debt-for-u-s-to-raise (дата звернення: 09.04.2019).

5. Board of Governors of the Federal Reserve System. The Fed - March 20, 2019: FOMC Projections materials, accessible version. *Board of Governors of the Federal Reserve System*. URL: <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/fomcprojtabl20190320.htm> (дата звернення: 15.04.2019).

6. CNBC. Trump's solar tariffs could put the brakes on rapid job growth in renewable energy. *CNBC*. URL: <https://www.cnbc.com/2018/01/23/trumps-solar-tariffs-could-slow-down-rapid-renewable-job-growth.html> (дата звернення: 09.04.2019).

7. Congress.gov. Text - H.R.1 - 111th Congress (2009-2010): American Recovery and Reinvestment Act of 2009. *US Congress*. URL: <https://www.congress.gov/bill/111th-congress/house-bill/1/text> (дата звернення: 08.04.2019).

8. Congressional Budget Office. Outlook 2019. *Congressional Budget Office*. URL: <https://www.cbo.gov/system/files?file=2019-01/54918-Outlook.pdf> (дата звернення: 08.04.2019/)

9. Congressional Budget Office. *The Budget and Economic Outlook: 2019 to 2029*. Washington, DC: Congress of the United States, Congressional Budget Office, 2019. 40 p.

10. Council on Foreign Relations. *How Trump's Budget Plans Affect the National Debt*. 2019 [online]. URL: <https://www.cfr.org/background/national-debt-dilemma> (дата звернення: 09.04.2019).

11. Council on Foreign Relations. Twenty-One Trillion and Counting: How Did We Get Here? *Council on Foreign Relations*. URL: <https://www.cfr.org/event/twenty-one-trillion-and-counting-how-did-we-get-here> (дата звернення: 09.04.2019).

12. Federal Reserve Bank of St. Louis. FRED economic data. *Federal Reserve Bank of St. Louis*. URL: <https://fred.stlouisfed.org/> (дата звернення: 15.04.2019).

13. GovTrack.us. Text of H.R. 3590 (111th): Patient Protection and Affordable

Care Act (Passed Congress version). *GovTrack.us*. URL: <https://www.govtrack.us/congress/bills/111/hr3590/text> (дата звернення: 08.04.2019).

14. Haubrich J., Millington S. PCE and CPI Inflation: What's the Difference? *Federal Reserve Bank of Cleveland*. URL: <https://www.clevelandfed.org/newsroom-and-events/publications/economic-trends/2014-economic-trends/et-20140417-pce-and-cpi-inflation-whats-the-difference.aspx> (дата звернення: 08.04.2019).

15. IMF. World and Regional Tables: Balance of Payments and International Investment Position by Indicator (BPM6). *International Monetary Fund*. URL: <http://data.imf.org> (дата звернення: 15.04.2019).

16. Indexmundi. Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate). *Indexmundi*. URL: <https://www.indexmundi.com/facts/indicators> (дата звернення: 07.04.2019).

17. International Monetary Fund. *World Economic Outlook Update*. Washington, D.C.: IMF, January 2019. 8 p.

18. Krugman P. Debt, Diversion, Distraction. *The New York Times*. URL: <https://krugman.blogs.nytimes.com/2016/10/22/debt-diversion-distraction/> (дата звернення: 09.04.2019).

19. MacEwan A., Miller J. The U.S. Economy: What's Going On? *New Labor Forum*, 2018. Vol. 27(2). pp. 36-47. doi: <http://doi.org/10.1177/1095796018766354>.

20. Miller R. Fed Risks Stoking Financial Bubble in Drive to Lift Inflation. *Bloomberg*. URL: <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-04-03/fed-risks-fomenting-financial-bubbles-in-zeal-to-lift-inflation> (дата звернення: 07.04.2019).

21. Moser H. Reshoring was at record levels at 2018. Is it enough? *Industry week*. URL: <https://www.industryweek.com/economy/reshoring-was-record-levels-2018-it-enough> (дата звернення: 27.07.2019).

22. OECD. OECD Economic Outlook, Interim Report. *OECD*. URL: <https://read.oecd-ilibrary.org/>

oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook-interim-report-march-2019_69e962c6-en#page1 (дата звернення: 09.05.2019).

23. OECD Economic outlook, Vol. 2018. Iss. 2 – PRELIMINARY VERSION [online]. *OECD*. URL: https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook-volume-2018-issue-2_eco_outlook-v2018-2-en (дата звернення: 09.05.2019).

24. Partington R. Federal Reserve cuts interest rate by 0,25% – its first in a decade. *Theguardian.com*. URL: <https://www.theguardian.com/business/2019/jul/31/federal-reserve-cuts-interest-rates-by-025-its-first-in-a-decade> (дата звернення: 30.07.2019).

25. Powell J. H. Challenges for Monetary Policy. *Board of Governors of the Federal Reserve System*. URL: <https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/powell2019-0823a.htm> (дата звернення: 31.07.2019).

26. Ramaswamy S., Manyika J., Pinkus G., George K., Law J., Gambell, T., Serafino A. *Making It In America: Revitalizing US Manufacturing*. McKinsey Global Institute, 2017, November. 24 p.

27. Sacks J. D. The Dangerous Absurdity of America's Trade Wars. *Project Syndicate*. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/trump-dangerous-absurd-trade-wars-by-jeffrey-d-sachs-2019-03> (дата звернення: 11.04.2019).

28. South China Morning Post. Trump: China trade deal needs structural change to end theft of US jobs. *South China Morning Post*. URL: <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/2185128/donald-trump-says-trade-deal-must-force-structural-change-end> (дата звернення: 09.04.2019).

29. South China Morning Post. US-China trade war is starting to affect the numbers, as China's surplus narrows. *South China Morning Post*. URL: <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/2185292/us-trade-deficit-china-narrows-effects-trade-war-induced> (дата звернення: 09.04.2019).

30. Stiglitz J. Market Concentration Is Threatening the US Economy. *Project Syndicate*. URL: <https://www.project-syndicate.org/>

commentary/united-states-economy-rising-market-power-by-joseph-e-stiglitz-2019-03 (дата звернення: 11.04.2019).

31. Stiglitz J. Trump's Most Worrisome Legacy. *Project Syndicate*. URL: <https://www.project-syndicate.org/commentary/trump-dangerous-anti-enlightenment-legacy-by-joseph-e-stiglitz-2019-04> (дата звернення: 11.04.2019).

32. The Balance. The Real Owner of the U.S. Debt Will Surprise You. *The Balance*. URL: <https://www.thebalance.com/who-owns-the-u-s-national-debt-3306124> (дата звернення: 09.04.2019).

33. The World bank. Data Bank. World Development Indicators. *The World bank*. URL: <https://databank.worldbank.org/> (дата звернення: 11.04.2019).

34. Goldman Sachs Projects Deficit Will Top \$1 Trillion Next Year. *Thefiscal-times.com*. URL: <https://www.thefiscaltimes.com/2019/02/11/Goldman-Sachs-Projects-Deficit-Will-Top-1-Trillion-Next-Year> (дата звернення: 08.04.2019).

35. Time. The China Trade War Comes Home. *Time*. URL: <http://time.com/5498915/china-trade-war-affect/> (дата звернення: 09.04.2019).

36. U.S. Bureau of Economic Analysis. Gross Domestic Product, 4th quarter and annual 2018 (third estimate); Corporate Profits, 4th quarter and annual 2018. *U.S. Bureau of Economic Analysis*. URL: <https://www.bea.gov/news/2019/gross-domestic-product-4th-quarter-and-annual-2018-third-estimate-corporate-profits-4th> (дата звернення: 29.07.2019).

37. U.S. Department of the Treasury, Bureau of the Fiscal Service. URL: <https://www.treasurydirect.gov/> (дата звернення: 29.07.2019).

38. *World economic situation and Prospects*. New York: United Nations, 2018. 187 p.

39. *World economic situation and Prospects*. *UN Publications*. URL: <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/world->

economic-situation-and-prospects-2019/ (дата звернення: 10.04.2019).

40. US Central Intelligence Agency. URL: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html> (дата звернення: 10.04.2019).

41. Vishnevsky V.P., Shelud'ko N.M. World monetary centres at the stage of global financial instability: risks, challenges and perspectives. *Економіка промисловості*. 2017. № 4 (80). С. 75-96. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2017.04.075>

42. Yellen J. A Painfully Slow Recovery for America's Workers: Causes, Implications, and the Federal Reserve's Response. *A Trans-Atlantic Agenda for Shared Prosperity. A Conference Sponsored by the AFL-CIO, Friedrich Ebert Stiftung and the IMK Macroeconomic Policy Institute*. Washington, D.C., 2013. pp. 1-2.

43. Зотин А. Роботизация вместо глобализации: что такое решоринг и чем он опасен. *Kommersant.ru*. URL: <https://www.kommersant.ru/doc/3526726> (дата звернення: 11.07.2019).

44. Кравец А. В. Экономика США на современном этапе. *Региональная экономика и управление*. 2017. №1 (49). Номер статьи: 4937. URL: <https://eee-region.ru/article/4937/> (дата звернення: 27.07.2019).

45. Лавникевич Д. Важный сигнал Пекину. Зачем Apple перенесла в Китай свой последний завод в США. *ДС – Деловая столица*. URL: <http://www.dsnews.ua/economics/amerika-ne-potyannya-shurupy-rochemu-apple-prihoditsya-svoi-samye-02072019220000> (дата звернення: 27.07.2019).

46. Матюшин А.В., Вишневская Е.В. Монетарное стимулирование развития экономики США и его уроки для Украины. *Экономика промышленности*. 2014. № 4(68). С. 5-30.

47. Перес К. Технологические революции и финансовый капитал. Динамика пузырей и периодов процветания / пер. с англ. Москва: Дело, АНХ, 2011. 232 с.

48. Фостер Р. Обновление производства: атакующие выигрывают: пер. с англ./Общ. ред. и вступ. ст. В.И. Данилова-Данильяна. Москва: Прогресс, 1987. 272 с.

References

1. Amadeo, K. (2019). US Debt Ceiling and Its Current Status. *The balance*. Retrieved from <https://www.thebalance.com/u-s-debt-ceiling-why-it-matters-past-crises-3305868>

2. Bartash, J. (2019). Here's who owns a record \$21.21 trillion of U.S. debt. *Market Watch*. Retrieved from <https://www.marketwatch.com/story/heres-who-owns-a-record-2121-trillion-of-us-debt-2018-08-21>

3. BBC (2018, October 20). Trump: There has never been such a powerful economic growth in the United States. Check out, if this is so. *BBC*. Retrieved from <https://www.bbc.com/russian/features-45920241> [in Russian].

4. Bloomberg.com (2019). U.S. Treasury Set to Borrow \$1 Trillion for a Second Year to Finance the Deficit. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-01-28/another-year-another-1-trillion-in-new-debt-for-u-s-to-raise>

5. Board of Governors of the Federal Reserve System (2019). The Fed - March 20, 2019: FOMC Projections materials, accessible version. *Board of Governors of the Federal Reserve System*. Retrieved from <https://www.federalreserve.gov/monetarypolicy/fomcprojtabl20190320.htm>

6. CNBC (2018). Trump's solar tariffs could put the brakes on rapid job growth in renewable energy. *CNBC*. Retrieved from <https://www.cnbc.com/2018/01/23/trumps-solar-tariffs-could-slow-down-rapid-renewable-job-growth.html>

7. Congress.gov (2019). Text - H.R.1 - 111th Congress (2009-2010): American Recovery and Reinvestment Act of 2009. Retrieved from <https://www.congress.gov/bills/111/congress/111th-congress/house-bill/1/text>.

8. Congressional Budget Office (2019). Retrieved from <https://www.cbo.gov/system/files?file=2019-01/54918-Outlook.pdf>.

9. *The Budget and Economic Outlook: 2019 to 2029* (2019). Washington, DC: Congress of the United States, Congressional Budget Office. 40 p.
10. Council on Foreign Relations (2019). How Trump's Budget Plans Affect the National Debt. Retrieved from <https://www.cfr.org/backgrounder/national-debt-dilemma>.
11. Council on Foreign Relations. (2019). Twenty-One Trillion and Counting: How Did We Get Here? Retrieved from <https://www.cfr.org/event/twenty-one-trillion-and-counting-how-did-we-get-here>.
12. Federal Reserve Bank of St. Louis (2019). FRED economic data. Retrieved from <https://fred.stlouisfed.org/>
13. GovTrack.us (2019). Text of H.R. 3590 (111th): Patient Protection and Affordable Care Act (Passed Congress version). Retrieved from <https://www.govtrack.us/congress/bills/111/hr3590/text>.
14. Haubrich, J., & Millington, S. (2014). PCE and CPI Inflation: What's the Difference? *Federal Reserve Bank of Cleveland*. Retrieved from <https://www.clevelandfed.org/newsroom-and-events/publications/economic-trends/2014-economic-trends/et-20140417-pce-and-cpi-inflation-whats-the-difference.aspx>
15. IMF (2019). World and Regional Tables: Balance of Payments and International Investment Position by Indicator (BPM6). Retrieved from <http://data.imf.org>
16. Indexmundi (2019). Unemployment, total (% of total labor force) (modeled ILO estimate). Retrieved from <https://www.indexmundi.com/facts/indicators>
17. International Monetary Fund (2019, January). *World Economic Outlook Update*. Washington, DC: IMF. 8 p.
18. Krugman, P. (2016). Debt, Diversion, Distraction. *The New York Times*. Retrieved from <https://krugman.blogs.nytimes.com/2016/10/22/debt-diversion-distraction/>.
19. MacEwan, A. & Miller, J. (2018). The U.S. Economy: What's Going On? *New Labor Forum*, 27(2), pp. 36-47. doi: <http://doi.org/10.1177/1095796018766354>.
20. Miller, R. (2019) Fed Risks Stoking Financial Bubble in Drive to Lift Inflation. *Bloomberg*. Retrieved from <https://www.bloomberg.com/news/articles/2019-04-03/fed-risks-fomenting-financial-bubbles-in-zeal-to-lift-inflation>
21. Moser, H. (2019, July 8). Reshoring was at record levels at 2018. Is it enough? *Industry week*. Retrieved from <https://www.industryweek.com/economy/reshoring-was-record-levels-2018-it-enough>
22. OECD (2018). OECD Economic outlook, Vol. 2018, Iss. 2 – PRELIMINARY VERSION. Retrieved from https://www.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook-volume-2018-issue-2_eco_outlook-v2018-2-en
23. OECD (2019, March 6). OECD Economic Outlook, Interim Report. Retrieved from https://read.oecd-ilibrary.org/economics/oecd-economic-outlook-interim-report-march-2019_69e962c6-en#page1
24. Partington, R. (2019, July 31). Federal Reserve cuts interest rate by 0,25% – its first in a decade. *Theguardian.com*. Retrieved from <https://www.theguardian.com/business/2019/jul/31/federal-reserve-cuts-interest-rates-by-025-its-first-in-a-decade>
25. Powell, J. H. (2019, August 23). Challenges for Monetary Police. *Board of Governors of the Federal Reserve System*. Retrieved from <https://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/powell20190823a.htm>
26. Ramaswamy, S., Manyika, J., Pinikus, G., George, K., Law, J., Gambell, T., & Serafino, A. (2017, November). *Making It In America: Revitalizing US Manufacturing*. McKinsey Global Institute. 24 p.
27. Sacks, J. D. (2019, March). The Dangerous Absurdity of America's Trade Wars. *Project Syndicate*. Retrieved from <https://www.project-syndicate.org/commentary/trump-dangerous-absurd-trade-wars-by-jef-frey-d-sachs-2019-03>
28. South China Morning Post (2019). Trump: China trade deal needs structural change to end theft of US jobs. Retrieved from <https://www.scmp.com/news/china/dip>

lomacy/article/2185128/donald-trump-says-trade-deal-must-force-structural-change-end

29. South China Morning Post (2019). US-China trade war is starting to affect the numbers, as China's surplus narrows. Retrieved from <https://www.scmp.com/economy/china-economy/article/2185292/us-trade-deficit-china-narrows-effects-trade-war-induced>

30. Stiglitz, J. (2019, March). Market Concentration Is Threatening the US Economy. *Project Syndicate*. Retrieved from <https://www.project-syndicate.org/commentary/united-states-economy-rising-market-power-by-joseph-e-stiglitz-2019-03>

31. Stiglitz, J. (2019, April). Trump's Most Worrisome Legacy. *Project Syndicate*. Retrieved from <https://www.project-syndicate.org/commentary/trump-dangerous-anti-enlightenment-legacy-by-joseph-e-stiglitz-2019-04>

32. The Balance (2019). The Real Owner of the U.S. Debt Will Surprise You. Retrieved from <https://www.thebalance.com/who-owns-the-u-s-national-debt-3306124>

33. The World Bank (2019). Data Bank. World Development Indicators. Retrieved from <https://databank.worldbank.org/>

34. Thefiscaltimes.com (2019). Goldman Sachs Projects Deficit Will Top \$1 Trillion Next Year. Retrieved from <https://www.thefiscaltimes.com/2019/02/11/Goldman-Sachs-Projects-Deficit-Will-Top-1-Trillion-Next-Year>

35. Time (2019). The China Trade War Comes Home. Retrieved from <http://time.com/5498915/china-trade-war-affect/>

36. U.S. Bureau of Economic Analysis (2019). Gross Domestic Product, 4th quarter and annual 2018 (third estimate); Corporate Profits, 4th quarter and annual 2018. Retrieved from <https://www.bea.gov/news/2019/gross-domestic-product-4th-quarter-and-annual-2018-third-estimate-corporate-profits-4th>

37. U.S. Department of the Treasury, Bureau of the Fiscal Service (2019). Retrieved from <https://www.treasurydirect.gov>

38. United Nations (2018). *World economic situation and Prospects*. New York: United Nations. 187 p.

39. United Nations (2019). World economic situation and Prospects. Retrieved from <https://www.un.org/development/desa/dpad/publication/world-economic-situation-and-prospects-2019/>

40. US Central Intelligence Agency (2019). Retrieved from <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/us.html>

41. Vishnevsky, V.P., & Shelud'ko, N.M. (2017). World monetary centres at the stage of global financial instability: risks, challenges and perspectives. *Econ. promisl.*, 4 (80), pp. 75-96. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry2017.04.075>

42. Yellen, J. (2013). A Painfully Slow Recovery for America's Workers: Causes, Implications, and the Federal Reserve's Response. *A Trans-Atlantic Agenda for Shared Prosperity. A Conference Sponsored by the AFL-CIO, Friedrich Ebert Stiftung and the IMK Macroeconomic Policy Institute*. Washington, DC, pp. 1-2.

43. Zotin, A. (2018, January 27). Robotization instead of globalization: what is reshoring and how dangerous is it. *Kommer-sant.ru* Retrieved from <https://www.kommer-sant.ru/doc/3526726> [in Russian].

44. Kravec, A. V. (2017, March 10). US economy on the modern stage. *Regional'naja jekonomika i upravlenie: jelektronnyj nauchnyj zhurnal*, 1 (49). Article number 4937. Retrieved from <https://eee-region.ru/article/4937/> [in Russian].

45. Lavnikovich, D. (2019, July 2). An important signal to Beijing. Why did Apple move its last US plant to China? *DSNEWS*. Retrieved from <http://www.dsnews.ua/economics/amerika-ne-potyanela-shurupy-pochemu-apple-prihoditsya-svoi-samye-02072019220000> [in Russian].

46. Matyushin, A.V., & Vishnevskaya, Ye.N. (2014). Monetary stimulation of the US economy and its lessons for Ukraine. *Econ. promisl.*, 4(68), pp. 5-30 [in Russian].

47. Perez, C. (2011). *Technological Revolutions and Financial Capital. The Dynamics of Bubbles and Golden Ages*. Moscow: Djelo, ANE, 232 p. [in Russian].

48. Foster, R. (1987). *Innovation: The Attackers' Advantage*. Moscow: Progress, 272 p. [in Russian].

Оксана Николаевна Гаркушенко,

канд. экон. наук, с.н.с.

e-mail: garkushenko.o.n@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-9153-3763>;

Виктория Денисовна Чекина,

канд. экон. наук, с.н.с.,

Институт экономики промышленности НАН Украины

03057, Украина, г. Киев, ул. Марии Капнист, 2

e-mail: vdchekina@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2118-901X>;

ТRENДЫ В ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ДИНАМИКЕ США В КОНТЕКСТЕ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

США уже более ста лет считаются страной с наиболее мощной экономикой в мире. Доллар США является главной мировой валютой, армия этой страны возглавляет список сильнейших в мире, а по объемам расходов на научно-исследовательские и опытно-конструкторские работы и другим показателям технико-технологического развития они пока уверенно опережают своих главных геоэкономических конкурентов (Европейский Союз и Китай). Также страна является одним из лидеров в промышленном производстве.

Такие сильные позиции США в мире привели к тому, что значительное количество менее развитых стран (среди которых и Украина) в экономическом, технико-технологическом и многих других отношениях зависят от США или, по меньшей мере, ориентируются в своем развитии на эту страну. С учетом этого определение основных тенденций развития американской экономики и их возможного влияния на другие страны является крайне актуальной задачей.

Вместе с тем, несмотря на громкие заявления президента США Д. Трампа о мощном развитии экономики страны, которое наблюдается в годы его пребывания на посту главы государства, ни статистические данные, ни выводы выдающихся американских экономистов и экспертов международных организаций и информационных агентств (МВФ, ОЭСР, ООН, ВВС) не подтверждают этого. Скорее, ситуация в экономике и финансовой сфере страны, особенно на фоне торговых войн с Китаем, характеризующаяся значительным дефицитом федерального бюджета, который усиливается из-за снижения с 2017 г. ряда ставок налогов, а также ростом государственного долга страны, представляется достаточно противоречивой. В перспективе это может привести либо к очередному финансовому кризису, что в условиях растущей глобализации в той или иной мере отразится на остальных странах мира, или даже к потере США своих лидерских позиций, как минимум, в области технологий.

В случае реализации такого пессимистического прогноза менее развитые, чем США, страны тоже может ожидать кризис, последствия которого, как показал мировой финансовый кризис 2008 г., для них могут быть тяжелее, чем в США.

Ключевые слова: ВВП, инфляция, безработица, платежный баланс, США.

JEL: O11, E320

Oksana M. Garkushenko,

PhD in Economics

e-mail: garkushenko.o.n@gmail.com;

<https://orcid.org/0000-0002-9153-3763>;

Viktoriia D. Chekina,

PhD in Economics,

Institute of Industrial Economics of the NAS of Ukraine

03057, Ukraine, Kyiv, 2 M. Kapnist Str.

e-mail: vdchekina@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2118-901X>

US ECONOMIC DYNAMICS' TRENDS IN THE TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT CONTEXT

The United States has been considered a country with the most powerful economy in the world for more than 100 years. The US dollar is the main world currency, the army of this country tops the list of the strongest in the world and in terms of spending on R&D and other indicators of technical and technological development, and they are still confidently ahead of their main geo-economic competitors (European Union and China). Also country is among leaders in manufacturing.

Such a strong US position in the world has led to the fact that a significant number of less developed countries (including Ukraine) in the economic, technical and technological sense and in many other respects depend on the United States or, at least, focusing on this country in their development.

Given this, identifying the main trends in the development of the US economy and its possible impact on other countries is an extremely urgent task.

At the same time, despite the loud statements, made by US President D. Trump about the powerful development of the country's economy, which was observed during his occupation of the head of the state, neither statistics nor conclusions by prominent US economists and experts from international organizations and news agencies (IMF, OECD, UN, and BBC) do not confirm this. Rather, the situation in the economy and in the financial sector of the country, especially against the framework of trade wars with China, a significant federal budget deficit, which has worsened due to a decrease in a number of tax rates since 2017, and an increase in the country's state debt seem rather contradictory. In the future, this may lead either to another financial crisis, which in the face of growing globalization will affect the rest of the world to one degree or another, or even to the state, when USA will lose its leadership in technology.

If such a pessimistic forecast comes true, less developed countries than the USA can also face a crisis, the consequences of which, as shown by the global financial crisis of 2008, may be harder for them than in the USA.

Keywords: GDP, inflation, unemployment, balance of payments, USA.

JEL: O11, E320

Формат цитування:

Гаркушенко О. М., Чекіна В. Д. Тренди в економічній динаміці США в контексті технологічного розвитку. *Економіка промисловості*. 2019. № 3 (87). С. 103-124. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry 2019.03.103>

Garkushenko, O. M., & Chekina, V. D. (2019). US economic dynamics' trends in the technological development context. *Econ. promisl.*, 3 (87), pp. 103-124. doi: <http://doi.org/10.15407/econindustry 2019.03.103>

Надійшла до редакції 17.08.2019 р.